

94. 26
DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
DISTINCTIONE,

QUAM
IN ILL. ACAD. IVLIA

PUBLICE EXAMINANDAM
PROPONIT

M. CONRADVS HORNEIVS
BRVNSVICENSIS,

RESPONDENTE
IACOBO TELLERO
SVECO.

HABEBITVR SYN ΘΕΩ
IPSIS KAL. APRIL.

HELMAESTADI,
excudebat IACOBVS LVCIVS,

—
c15 15 c XV.

PRAESTANTISSIMO
VIRTUTE ET DOCTRINA
VIRO
MATTHIAE OVERBE-
QVIO BELGÆ,
OPTIMORVM STUDIORVM
CVLTORI EXIMIO ET PATRONO
MVNIFICO,

THESES DE DISTINCTIONE
DEDICAT
CONRADVS HORNEIVS.

THESIS I.

Nobilis admodum doctrina est, & digna consideratione, ut quæquam alia, de distinctione: quam nunc ad disputationem breuiter proponere animus est.

II. Pertinet ea ad primam philosophiam, cuius propria est non minus distinctionis & diuersitatis, quam vnitatis & identitatis contemplatio.

III. Vocatur autem vulgò alio nomine non-identitas: sed id interest, quod non-identitas, ut terminus infinitus, etiam non-enti tribui possit, distinctio verò solis entibus conueniat: namq; & id quod nõ est rectè dicitur non idem esse, at distinctum esse non dicitur, sicuti quoq; non-ens non vnum rectè dicatur, neq; tamen multitudo ei tribui potest.

IV. Nos distinctionis voce potius vtimur, quam non-identitatis, cum aliam non-identitatem non consideremus nisi quæ in entibus est, aut certè in ijs, quæ quodam modo ad ens reduci queunt, quam solam & omnem dicit distinctio.

V. Et principio quidem, an sit distinctio non quærimus, neq; contra veteres Parmenidem & Melissum hîc disputamus, qui, quòd omnia vnum esse statuerint, distinctionem planè sustulisse videntur: nemo enim hodiè est qui de illo dubitet, & error iste veterum tam absurdus iam tum ab ipso philosopho accuratè confutatus est. i. Phys. c. 5.

VI. Neq; etiam quid sit distinctio explicationem operosam statim in initio requirit, cum natura eius rectissimè tum demum intelligatur, vbi omnes differentia distinctio- num explicatae sunt: non enim ijs vniuocè sed secundū prius

& posterius competit: quod autem tale est, illius natura difficulter in genere, sed facilè in speciebus cognosci potest.

VII. Quæ igitur & quot sint genera distinctionum accuratè explicandum est. Veteres, quos & Thomas sequitur, duo solùm agnoscunt, distinctionem rationis siue rationalem, & realem: Scotus tertium addidit, distinctionem formalem: eius discipuli pleriq; , etsi non omnes, septem faciunt, distinctionem rationis, ex natura rei, formalem, realem, essentialem, distinctionem se totis, vt barbarè vocant, subiectiuè, & deniq; distinctionem se totis obiectiuè, siue distinctionem eorum quæ totis subiectis, & eorum quæ totis obiectis differunt.

VIII. Omnium harum distinctionum descriptiones nobis videndæ sunt.

IX. Realem dicunt veteres, qua quid distinguitur vt res à re, siue ita, vt duæ diuersæ res, propriè loquendo, ex distinctione oriuntur: neq; aliter eadem à Scoto describitur, vt eum discipuli explicant, & ipse se, vbi distinctionem formalem proponit, eamq; à reali discriminat.

X. Rationalem autem non eandem faciunt: nam veteres distinctionem rationalem appellant omnem quæ non est realis, siue illa à solo mentis nostræ conceptu rei accidat, siue in re etiam ante omnem nostrum conceptum sit. Sic Aristoteles in physicis actionem, in ethicis virtutem & iustitiam vniuersalem, ratione tantùm distingui docet, etsi illa non sola consideratione nostra differunt. Et idem istis locis Auerroës quoq; & Thomas tradunt.

3. Phys. c. 3.
5. ethic. c. 1.

1. auell. lib.
12. q. 16.

XI. Estq; hinc quod Thomistæ duplicem faciunt distinctionem rationis, vnã quæ est tantùm à consideratione nostra, siue, vt loquuntur, a parte intellectus præcisè, re non respondente, & alteram, quæ est à parte intellectus & parte rei, cuius ea natura est, vt apta sit respondere interdum

dum distinctis, interdum etiam oppositis rationibus: illam vocant distinctionem rationalem rationis ratiocinantis, hanc rationis ratiocinatae vel ratiocinabilis.

XII. At Scotus distinctionem rationis passim vocat eam, qua quid solo conceptu & consideratione nostra distinguitur, siue qua diuersis tantum modis concipiendi idem obiectum formale apprehendimus, ita vt non sit in natura rei, sed in solo intellectus conceptu differentia.

XIII. Formalem verò dicit non distinctionem formarum, vel quæ est à formis diuersis aut oppositis, (vt aliàs appellatur distinctio formalis, & materiali opponitur) sed formalitatum siue realitatum, quarum vna ab altera ita differt, vt & ante omnem considerationem nostram idem non sint, neq; tamen distinguantur, sicuti res propriè à re distinguitur.

Thomas. 1.
q. 30. a. 3.
Scot. 1. d. 17.
q. 5.

XIV. Est autem formalitas nihil aliud quàm quiditas rei seu ratio quiditatiua, vt ea obijci intellectui & conceptum formalem in intellectu gignere potest.

XV. Diuersa est illa distinctio tum à rationali tum à reali distinctione: à rationali quidem, quod etiam ante considerationem nostram in rebus est, & præcedit omnem actum intellectus: à reali verò, quod eâ non res à re, sed in re vna & eâdem realitas tantum à realitate, siue quiditas à quiditate distinguitur.

a. 1. d. 2. q. 7.

XVI. Aliud verò esse rem, si propriè vocabulum rei accipias, & aliud realitatem seu quiditatem, facile intelligitur, cum nulla res simplex è pluribus rebus componi queat, & tamen plures realitates seu quiditates habere possit, vt iam manifestum erit.

XVII. Sed hic ignorandum non est, dupliciter accipi posse formalem distinctionem, vt auctores sunt Steph. Brulifer & Tataretus, in stricta & lata significatione: in stricta,

Brulif. epit.
formal. in
fine.
Tataret. in

log. sub fin.
prædicab.

de distinctione earum tantum quiditatum, quarum vna alteram formaliter non includit: in lata, de distinctione quarumcunq; quiditatum, tam earum, quarum vna alteram includit formaliter, modo non adæquatè, quàm quarum vna alteram non includit.

Scot. 1. d. 8.
q. 4.

XIIX. Includere autem formaliter, est includere quippiam in ratione sua essentiali, ita vt si definitio includentis assignetur, inclusum sit vel definitionis pars, vel tota definitio eius, sicut homo includit animal, includit item rationale, & animal rationale, atq; omnis species suum genus & differentiam, adeoq; totam essentialem definitionem.

Id. report. 1.
d. 33. q. 2.

XIX. Includere adæquatè est ita includere, vt neq; includens inclusio, neq; hoc illo latiùs pateat: cui contrarium est inadæquatè includere. Sic homo adæquatè includit animal rationale, sed inadæquatè animal: animal enim rationale æquè latè patet atq; homo, & homo æquè latè atq; animal rationale: at animal latiùs patet: ad plura enim natura animalis, quàm natura hominis, extenditur.

Ibid.
1. d. 2. q. 7. &
d. 8. q. 3.

XX. Distinctio igitur formalis in stricta significatione est inter duas realitates, quarum vna non ingreditur definitionem alterius, si alterutrius aliqua definitio sit, vel si non sit, ingressura tamen non esset, vt vt esse definitio posset.

XXI. Hac distingui statuit Scotus in accidentibus realitatem, à qua notio generis accipitur à realitate, à qua accipitur notio differentia specificæ: cum enim accidentia sint simplices formæ & ex diuersis rebus non componantur, realiter quidem diuersum in ijs nihil esse potest. Et tamen ante omnem conceptum nostrum reuera aliquid est in accidente, omnibus speciebus commune, & reuera item aliquid vni tantum speciei competens: illud fit genus, hoc differentia: quæ vel planè idem non sunt etiam antequam à nobis

nobis concipiantur, vel idem possit simul esse & non esse, quod absurdissimum est.

XXII. Eadem distinguit passiones Entis ab Ente, intellectum à voluntate tum in Deo tum in creaturis, attributa item perfectionalia Dei inter se, & proprietates personarum ab essentia diuina: etsi enim nullum istorum omnium, exceptis tantum intellectu ac voluntate, ut sunt in creaturis, definitur, ita tamen quiditas vnius se habet ad quiditatem alteri⁹, ut, si possibile esset defini quidquam eorum, vnum non ingressurum esset definitionem alterius: quod sufficere putat, ut formalis distinctio sit.

XXIII. Hoc tamen interesse monet, quod distinctio illa, quum est in creaturis, semper compositionem aliquam causet, non quidem rerum, sed tamen realitatum, quod nullo modo faciat quum Deo tribuitur, hic enim omnis omnino compositionis ex pers est.

XXIV. Distinctio verò formalis in lata significatione est inter quascunq; duas realitates, siue vna earum alterius definitionem non ingrediatur, siue ingrediatur, modò non sit tota eius definitio. Hac distinguitur realitas generis à realitate speciei, & omne superius præcisè sumptum à suo inferiori, omnia item quæ altera illa formali distinctione distinguuntur. Sic homo distinguitur ab animali, animal à corpore animato: etsi enim de essentia hominis est animal, & de essentia animalis corpus animatum, non tamen alterum ab altero adæquatè includitur.

XXV. Hæc igitur est distinctio formalis, quæ quidem in stricta significatione passim legitur apud Scotum: in lata verò, eo loco, vbi de identitate adæquata & inadæquata disputat: ibi enim non tantum quicquid non adæquatè includit alterum, dicit distingui ab eo formaliter, sed formalem distinctionem vocat minimam omnium, quæ præcedunt

dunt intellectionem. At quorum vnum alterum includit, eorum distinctio minor est, quam eorum quorum vnum alterum non includit. Et tamen illa præcedit intellectionem: vel itaq; & ipsa est distinctio formalis, vel hæc non est omnium minima.

XXVI. Dicitur autem eadem aliàs distinctio ex natura rei, & interdum etiam realis, (sed latè accepto vocabulo realis pro omni eo quod non est ab actu intellectus considerantis,) vt discernatur à rationali: realis verò secundum quid, (accepto vocabulo realis strictè) vt à reali discernatur.

XXVII. Cæterùm qui ex Scotistis septem genera distinctionum faciunt, definiunt distinctionem rationalem quod sit ea, quâ quid distinguitur præcisè per actum intellectus collatiuum, vt Socrates à semetipso distinguitur ratione in enunciatione ista: *Socrates est Socrates.*

Sirect. for-
mal. c de
dist. ret.

XXVIII. Dicunt *per actum collatiuum*, ad differentiam actus recti: duplicem enim faciunt actum intellectus, rectum & collatiuum. Actum rectum appellant, quo simpliciter & directè super rem aliquam intellectus fertur, vt quum equum, rosam, vel tale quid intelligit. Collatiuum, quo rem iam intellectam confert siue comparat, vel cum semetipsa vel cum alia, vt facit cum notionibus secundas primis imponit.

XXIX. Addunt, *præcisè per actum illum distingui* quod ratione distinguitur: quia enim actus collatiuus semper aliquid distinguit, fit vt interdum distinctioni ei respondeat etiam in re ipsa distinctio aliqua, interdum nulla respondeat: ac proindè, vt sit distinctio rationalis, præscindi volunt distinctionem quam intellectus facit ab ea quæ in re ipsa est, non complicari vtramque, vt fit à Thomæ discipulis.

XXX. Distinctionem ex natura rei appellant, quæ est
inter

inter duo quæcunq; extrema, de quibus contradictoria prædicata præter omne opus intellectus vera sunt.

XXXI. Hac distinguunt definitionem & definitum, si accipiantur termini illi pro notionibus primis non secundis, totum metaphysicum à suis partibus, superius ab inferiore, & modum etiam intrinsecum rei ab eo cuius modus est: de istis enim omnibus dicunt contradictoria vera esse citra omnem considerationem nostram: de definitione quidem & partibus metaphysicis, quod sint reuera aliquid constituens, definitum autem & totum metaphysicum non constituens sed constitutum: de superiore verò, quod suâ naturâ sit aliquid communicabile inferioribus, inferius non communicabile, & deniq; quod res quæ modum habet, sit quiditas, modus autem quiditas non sit.

XXXII. Sed hic sciendum est quid dicatur totum metaphysicum & quid modus intrinsecus. Totum metaphysicum vocant quod ex genere & differètia constat, vt homo ex animali & rationali. Vbi nota aliud esse totum physicum, quod ex materia & forma componitur, vt homo ex anima & corpore: huius enim partes sunt res, & realiter à toto suo differunt, cum partes metaphysicæ realitates tantum sint.

XXXIII. Modum verò intrinsecum vulgò definiunt, quod sit is qui rei additus non variat eius rationem formalem, siue non addit ei realitatem vel quiditatem aliam: id enim est non variare rationem formalem, vt hîc accipitur.

XXXIV. Is neq; res est propriè, neq; realitas siue quiditas, cum omnis quiditas rei vel realitati addita nouam rem constituat, atq; ideo rationem formalem eius cui additur variet. Et tamen ita intrinsecè rem afficit, vt sine illa neq; esse neq; concipi possit: hac enim de causa intrinsecus dicitur.

XXXV. Tales modos dicunt esse in Ente actum & potentiam, necessitatem & contingentiam, existentiam, in primo Ente infinitatem, in ceteris finitatem, in qualitatibus gradus intensiōis & remissionis.

XXXVI. Idem enim numero calor multos gradus habet, qui certè plures res non sunt, aliàs simplex forma accidentalis composita sit: neq; plures quiditates: ita enim calor in primo gradu aliam quiditatem habeat, quàm idem numero calor in secundo gradu, & calor in secundo gradu aliam, quàm idem numero calor tertij gradus, & denique cum forma, quæ per motum acquiritur, in infinitum diuisibilis sit, infinitorumq; graduum esse possit, futurum sit, vt idem numero accidens infinitas quiditates habeat: quod absurdum est.

XXXVII. Porrò distinctionem formalem vocant eam, quam supra diximus esse distinctionem formalem in stricta significatione: eodem enim modo ab ipsis describitur.

XXXIIX. Realem quoq; aliam non agnoscunt, quàm quæ est inter ea quæ sunt res & res. Illa autem rem & rem esse dicunt, quorum, vel vnum potest sine contradictione separari ab altero, ita vt alterutro intereunte non intereat quoq; alterum, vel vnum est causa per se alterius, vel vnum est generans alterum est genitum, vel deniq; quæ sunt in realiter distinctis.

XXXIX. Distinctio verò essentialis nihil differt à reali, nisi quod illa in solis creaturis sit, hæc in Deo etiam reperitur: quæcunq; enim in creaturis realiter distinguuntur ea omnia essentias quoq; diuersas habent: at in summo mysterio S. Trinitatis, de quo nos fides docet, realiter distinguuntur tres personæ, & tamen earum vna & eadem numero essentia est.

XL. Distinctionem se totis subiectiuè vocant, qua distin-

stinguuntur quæ in vno subiecto non conueniunt. In vno autem subiecto non conueniunt, vel quæ non in eodem supposito existunt, vt calor qui est in corpore Petri non existit in corpore Pauli, vel quæ non conueniunt in realitate aliqua per aliam realitatem, vt loquuntur, contrahibili, & per consequens ad vnum prædicamentum non pertinent. Ita Deus & creatura non conueniunt in eodem subiecto, quia etsi in Entis conceptu conueniunt, tamen ille conceptus, vt est Deo & creaturis communis, non contrahitur per realitatem aliquam, sed tantùm per modos intrinsecos. XLI. Distinctio deniq; se totis obiectiuè est, qua distinguunt quæ in nullo conceptu reali quiditatiuo conuenire illi cum præceptore suo statuunt. Sunt autem differentia vltimæ & passionis entis.

XLII. Differentias vltimas vocant, per quas quid primo diuersum est: conceptum verò quiditatiuum conceptum qui *in quid* prædicatur & qualitatiuo contradistinguitur. Dico quod contradistinguitur qualitatiuo, ne vocabulum quiditatis latius, quàm hic fieri debet, extendatur: aliàs enim etiam differentia specifica quiditatem rei constituit, quæ tamen *in quale* prædicatur, & conceptus eius qualitatiuus dicitur.

Scot. 2. d. 3.
q. 6.

XLIII. Huiusmodi est conceptus Generis in ijs quæ Genus aliquod habent, & conceptus qui huic respondet siue similis est in cæteris: neq; enim solus conceptus Generis *in quid* prædicatur, vt neq; solus conceptus differentia *in quale*: nam de Deo Ens prædicatur *in quid*, neq; tamen Deus in Genere est, vel Genus habet.

XLIV. Vltimas autem differentias non couenire in conceptu quiditatiuo ita probat Scotus, & ex eo eius discipuli: si conuenirent, inquam, utiq; non essent primò diuersa: nam per id quo conueniunt, differre non possint: dif-

1. d. 3. q. 3.

ferant itaq; oportet per alia, quæ sint præter illud commune vtriq; atq; ita non ipsæ differentiæ, sed aliqua earum primò diuersa sint. At hoc est contra hypothesin: differentiæ enim vltimæ primò diuersæ sunt, cum indè vltimæ dictæ sint, quòd omnis differentia in eas vltimò resoluatur.

XLV. Nullus itaq; conceptus quiditatius communis est differentijs vltimis secundum Scotum & Scoti sectatores, & ne quidem conceptus quiditatius ipsius Entis, etsi huic virtualiter eas includi dicit Scotus, & Scotistæ non quidatiuè quidem, sed tamen denominatiuè Ens de ijs prædicari statuunt.

Ibidem.

XLVI. Idem de passionibus Entis sentiunt, & Scotus id indè probat, quod omnes passiones propriæ de subiecto suo prædicentur secundo modo dicendi per se, vt in logicis lib. I. post. traditur, ac proindè subiectum cadat in definitionem & rationem passionis vt aliquid additum. *At, inquit, si ens cadit in ratione earum vt additum, ergò non est per se primo modo in ratione quidatiua earum.* Vt itaq; de nulla alia propria passione subiectum prædicatur *in quid*, sic & de Entis passionibus, quia reuera sint propriæ passiones, Ens non prædicari conceptu quidatiuo Scotus adserit.

XLVII. Hanc igitur vocant distinctionem eorum quæ totis obiectis differunt: & tantum esto de distinctionum generibus quæ faciunt Scotistæ: de quibus tamen id adhuc sciendum est, ita illa ab ipsis inter se discerni, vt nihilominus plerumq; ex posteriore prius inferatur. Sic quæ ex natura rei distinguuntur, ea secundum ipsos distinguuntur etiam ratione, & quæ formaliter, illa etiam ex natura ei, & ita deinceps, quanquam de vltimo & antepenultimo id fieri non potest: neq; enim quæ se totis obiectiuè distinguuntur, ea realiter quoq; distincta sunt.

XLIX. Sed huc vsq; descripsimus & explicauimus
gene-

genera distinctionum, quæ supra enumerata sunt, vt describi & explicari ea ab auctoribus suis solent, in quo si longiores fuimus, non abs re id fecimus: nunc quæ nos ex ijs omnibus vera putemus, & quid in vniuersum de differentijs distinctionum statuendum videatur, exponamus.

XLIX. Hoc autem vt ordine fiat, tria præmittimus: vnum est, repetendum hîc esse illud, cuius statim in initio disputationis meminimus, *agi nobis non de omni non-identitate, sed de ea tantum qua in Entibus est, siue Entibus competit, & propriè distinctio vocatur*: Entis enim adfectio explicanda est.

L. Ne quis hîc expectet distinctionem qua Ens à non-Ente, habitus à priuatione, vel Ens reale ab Ente rationis, vel deniq; aggregatum ex Ente reali & rationis ab Ente rationis, aut aggregato alio simili, distinguatur: nam hæc talia etsi, vt diximus, idem non sunt, propriè tamen distingui dici non possunt.

LI. Vndè error Scotistarum & Ochami notatur, quum vtriq; de distinctione Entis realis & rationalis disputant, Ochamus verò etiam de distinctione aggregatorum ex Enterationis & reali sollicitus est. 1 d. 2. q. 3.

LII. Alterum est, *diligentiè discernendum esse inter ea qua sunt ipsa genera distinctionum, & qua sunt tantum quasi species quadam illorum generum*: ni enim fiat, rectè assignari numerum distinctionum non posse manifestum est.

LIII. Quæ res neglecta imposuit & ipsa Scoti discipulis, & tantam illis turbam distinctionum peperit, improbatam pridem etiam Tatareto & Brulifero: nam cum promiscuè genera & species distinctionum in vnum censum ipsis veniant, non potest aliter fieri quin iusto maior numerus inde efficiatur. Adde quod absurdè præterea fiat, si, vbi genera enumeranda sunt, species quoq; eâdem serie recensentur, & generi suo contradistinguuntur.

LIV. Ita essentialis distinctio species alicuius generis distinctionum, non peculiare genus est, cum omnis essentialis distinctio realis sit, quod nec ipsi negant: neq; minus etiam omnis distinctio eorum quæ totis subiectis differunt, vel realis, vel saltem ex natura rei est, & omnis insuper eorum quæ totis obiectis, est formalis: formalis autem sub ea quæ est ex natura rei comprehenditur. Quod cum ita sit, quæ quæso reali additur essentialis ut nouum aliquod & diuersum ab ea genus, quæ item cæteræ tum eidem, tum distinctiōni ex natura rei vel formali, cum ad eas illa quoq; vtraq; pertineat?

L V. Tertium est, *describenda esse omnia genera distinctionum eo modo, ut unum eorum alterum non inferat*, id est, ne si vnum in re aliqua constituatur, constituendum sit & alterum, sed ut contra, posito vno certus sis, alterum remouendum esse: nam alioquin diuersa genera esse nequeunt.

LVI. Hic tertium peccant Scotistæ, quod notarunt iidem, quos & numerum distinctionum improbare iam diximus: statuunt enim illi non quidem quodvis distinctionum genus à quouis inferri, sed tamen posterius à priore, ut superius expositum est. Id autem rectè non fieri, facile patet: ut enim nemo sanus ferat, si quis statuatur diuersa quidem genera corporis animati esse, plantam & animal, & idem tamen contendat omne animal plantam esse, ita ecquis ferat, si aliud genus distinctionum faciamus, quo quid ratione, & aliud quo quid realiter distinguatur, & tamen asseramus, quicquid realiter distinguitur, idem ratione quoq; distingui, ut Scotistæ faciunt.

L VII. Atq; hæc ita se habent: quæ consideranda hic initio sunt: vnde tum alia manifesta erunt in progressu, tum id iam constat, ex omnibus distinctionum generibus supra recensitis vera genera non esse plura quam tria, distinctiōne a rationis, ex natura rei & realem. 68. His

LIIIX. His præmissis, quod instituimus aggrediamur. Et primò quidem certum esse putamus, omnem distinctionem, quæcunq; rebus tribuj potest, competere ijs vel à solo conceptu & consideratione intellectus, ita vt non sit, nisi intellectus rem concipiat, vel à rerum ipsarum natura, vt sit, etiamsi intellectus rem non concipiat: siue, vt adhuc clariùs dicam, omnes res quæ distinctæ dici possunt, vel ideò distinctas dicimus, quod tantùm distinctè eas concipimus, vel quia etiam re ipsa distinctæ sunt, & essent, licet distinctè non conciperentur.

LIX. Medium hîc nihil esse potest, cum contradictoriè opponantur membra diuisionis: *esse enim distinctum licet intellectu non concipiatur, &, non esse distinctum si intellectu non concipiatur*, utiq; contradictoria sunt.

LX. Quæ à sola consideratione est rectè dicitur rationalis, quæ à natura rei, realis in lata significatione, vel quia plærumq; reale in stricta significatione accipimus, distinctio ex natura rei commodissimè vocatur.

LXI. Sed cautio tamen hîc quoq; adhibenda est, vt dicas *ex natura rei* nihil aliud, quàm quod nos iam iam diximus, illud scilicet, quod rei inest etiam tum cum intellectus eam non considerat: aliàs *ex natura rei* dicitur omne cuius causa est quodam modo rei natura, licet id in ipsa re non sit. Sic à natura rei esse dicunt quod primum & summum Ens ab intellectu creato imperfectè cognoscatur: naturam enim Entis summi in causa esse, quare imperfecta sit cognitio illa. Neq; tamen in ipso illo summo Ente est imperfectio.

LXII. A natura igitur vel ex natura rei alio modo est, quod tamen sine intellectus consideratione non est, & alio modo, quod propterea dicitur à natura rei esse, quia est absq; consideratione intellectus. Posteriori, non priori signifi-

gnificatione nos intellectum volumus, cum distingui aliquid ex natura rei dicimus.

LXIII. Et hoc obseruari debet propter distinctionem rationalem rationis ratiocinabilis, quam Thomistæ dicunt non esse in re sine intellectus consideratione, & tamen à natura & parte rei esse: si enim, quod dicunt, in posteriori significatione accipiant, contradictio inuoluitur: sin verò in priori, iam simul consistere possunt, esse distinctionem non nisi cum rem intellectus considerat, & tamen à natura rei esse: sæpè enim occasionem distinguendi, imò & necessitatem præbet natura rei, & in ipsa tamen consideratione propriè est distinctio.

LXIV. Est autem hæc diuisio distinctionis, si tamen diuisio dicenda est, cæterarum omnium prima: competit quippe distinctioni non tantum quæ reuera est in Ente, sed quæcunq; Enti tribui potest. Ante omnia verò obseruari debet, aliàs confuderis quæ sunt diuersissima, & vniuersam doctrinam distinctionum turbaueris: nam certè diuersissima sunt id quod in re ipsa est à natura rei, & quod rei solùm tribuitur, siue inesse dicitur quia ei tribuitur: alterum enim per se rei inest, alterum inest tantum per accidens.

LXV. Primò omnium itaq; discernendum accuratè est inter distinctionem ex natura rei & rationalem, & quia res ipsæ discernendæ, minimè quoq; nomina earum commiscenda sunt, quod rerum ipsarum confusionem secum trahere, nobis etiam sæpè non animaduertentibus, vsu venit.

LXVI. Quare neq; nomen distinctionis ex natura rei distinctioni vlli rationali, neq; contrà nomen distinctionis rationalis distinctioni alicui ex natura rei tribuendum est, sed, si eam vocas ex natura rei, vt nos, quæ est in re, etiam cum res ab intellectu non concipitur, nulla dicenda erit ex natura rei, quæ non est in re ante quàm ab intellectu consideretur,

deretur, & deinde, si rationalem quoq; illam dicis, quæ à solo conceptu intellectus est, nulla in numerum rationalium admittenda, quæ sine consideratione intellectus in re est, vel esse potest.

LXVII. Malè igitur Thomistæ distinctionem rationis ratiocinabilis dicunt non esse tantum ex parte intellectus, sed etiam ex parte rei, & in re inchoari, compleri autem per opus intellectus, cum & rationalis ea sit, & ante considera-
tionem intellectus nulla sit: quamvis enim occasio & potentia sit in re, vt distinctis conceptibus percipiatur, & quamvis item sit, quod distinctis illis conceptibus in re ipsa respondeat, tamen quia non necesse est ea propter rem ipsam in sua natura distinctam esse, neq; etiam distincta est, ijs locutionibus abstinendum erat, quæ id quod rationale tantum est cum eo, quod verè ex natura rei est, confundere faciunt.

Iauell. loco cit.

LXVIII. Veteres etiam non satis accuratè locuti sunt: vt enim Thomistæ ea dicunt ex parte rei esse, quæ tamen tantum à ratione sunt, ita illi contrà multa quæ in ipsa rei natura distincta sunt, ratione tantum distincta vocarunt, sicut supra diximus.

LXIX. Rectè autem Scotus, qui primus omnium rationalem distinctionem eam tantum dixit, quæ à sola consideratione intellectus est, siue qua diuersis tantum conceptibus idem obiectum formale apprehendimus: qua in re ipsum perspicuitati consuluisse etiam P. Fonseca testatur.

s. met. c. 6.

q. 7. f. 5.

LXX. Quamobrem id iam constitutum nobis esto, quum de genere distinctionis quæritur, primò omnium videntum esse, an ex natura rei, an rationalis distinctio sit, & quàm diligentissimè inter illa duo discernendum: aliàs enim fieri non potest, quin in ipso limine hîc impingatur.

LXXI. Verùm non sufficit, vt solùm sciamus discern-

C

nen-

nendum inter illa esse, nisi norimus præterea, quomodo discerni rectè possint, siue vnde certò iudicare queas, quæ ex natura rei, quæ rationalis distinctio sit.

LXXII. Hoc autem omnium optimè eo indicio fieri potest, quod à natura primi principij & contradictoriè oppositorum sumitur: nam cum fieri non possit, vt de vna & eadem re contradictoria simul vera sint, fieri quoq; nequit, vt res illa sit vna & eadem, de qua contradictoria verè dicuntur. De quibus igitur, vt sunt extra intellectum & considerationem nostram, vera sunt contradictoria, ea necesse est etiam extra intellectum distincta esse: extra intellectum autem nihil distinctum est, nisi in quo est realis distinctio.

z. d. 1. q. 4. LXXIII. Eo modo Scotus docuit dignoscere realem distinctionem à distinctione rationali: & ipse Aristot. passim hac nota vitur, quum quid reuera distinctum esse probaturus est. Sic in physicis materiam à forma distingui inde ostendit, quod in generatione materia vna & eadem maneat, forma non maneat, & locum item à locato, quod locus sæpè sit idem, cum locata tamen alia & alia sint.

LXXIV. Et certè res manifesta est, non posse ei quod in sua natura planè vnum & idem est duo contradictoria prædicata simul verè tribui: esse enim & non esse dicunt. At primum principium negat idem posse simul esse & non esse. Quare hoc saluo sicut fieri non potest, vt termini contradictorij cum veritate tribuantur rei, quæ vna & eadem est, ita quoq; fieri nequit, vt res illa vna & eadem sit, cui contradictorij termini verè tribui possunt.

LXXV. Quæ cum tam vera sint, vt qui negare quidquam eorum velit, idem vim faciat primo omnis nostræ cognitionis principio, facilè patet, fallere non posse modum dignoscendi distinctionem ex natura rei à rationali, quem exposuimus.

LXXVI. Verum enimverò vult hæc ira se habeant, sunt tamen qui hîc inpegerunt. Ex his est P. Soncinas, Iauellus & Thomistæ alij: statuunt enim duo prædicata contradictoria simul verè dici posse etiam de ijs quæ sola ratione distincta sunt: nam hoc est quod dicunt distinctionem rationalem sufficere ad tollendam contradictionem.

Sonc. me-
taph. 4. q. 30

LXXVII. Etsi enim Iauellus id non de omni distinctione rationali adserit, sed de ea in qua præter distinctionem conceptuum sit in re ipsa quoq; virtuale aliquid & ut vocat, equipollens actuali distinctioni: tamen id perinde est: nam virtuale illud vel equipollens actuali distinctioni aut est actualis distinctio, & ita distinctio illa non est rationalis, aut nihil est aliud, quàm potentia vel occasio quæ est in re ut distinctè concipiatur: potentia autem vel occasio ad distinctionem distinctio non est.

LXXVIII. Argumenta verò quibus tam ipse quam Soncinas vtuntur nullius momenti sunt, & profecto indigna tantis philosophis: omnia enim huc redeunt I. quod contradictio sit Ens rationis & contradicere opus intellectus, quodq; propterea intellectus qui faciat contradictionem possit eandem distinctione aliqua rationali rursus tollere, II. quod conceptui intellectus semper respondeat aliquid rei, & III. quod distinctio illa rationalis super eminentia perfectionis diuinæ funderetur.

LXXIX. Indigna, inquam, tantis philosophis: nam primò ignorare non potuerunt, sicut non pendet ab intellectu nostro veritas & falsitas enunciationis, ita quoq; ab eo non esse, quod contradictoriæ duæ simul veræ vel simul falsæ esse nequeant, vt ut tum ipsæ enunciationes, tum enunciationum oppositio opus intellectus sit. Deinde id quoq; sciuerunt, posse quidquam distinctè concipi & conceptui respondere aliquid in re, neq; tamen propterea distinctioni, quæ

ni, quæ est in intellectu, respondere distinctionem in re, cum longè aliud sit rem distinctè concipere, & concipere, quòd res distincta sit. Ita intellectus quiditatem rei separatim concipit sine re cuius est quiditas, & est quod conceptui intellectus in re ipsa respondeat, & tamen quiditas rei à re separata extra intellectum non est. Tertio deniq; non minus & illud manifestum est, quamuis infinita sit perfectio primæ Entis, & tanta ut à nulla creatura capi satis possit, tamen contradictoria de Deo dici non posse: hæc enim si secundum idem dicantur, semper mendacium inuoluunt.

XXC. Non itaq; hæc argumenta efficiunt, posse contradictoria prædicata rei simul verè tribui, quæ sola ratione distincta sit: & ratum manet, omnem rem, cui contradictoria prædicata simul verè competunt, plusquam ratione distinctam esse.

XXCI. Quare certum indicium illud est quo distinctio ex natura rei arguatur, si, ut diximus, duo prædicata contradictoria simul rei, ut est extra intellectum, verè competant. Rei, inquam, ut est extra intellectum: nam id obseruari quoq; hinc accuratè debet, quid rei insit ut est extra intellectum, & quomodo se habeat cum ab intellectu apprehenditur: fieri enim potest, nisi hoc notaris, ut illud putes verum esse de re, quomodo est extra intellectum & in sua natura, quod tamen verum tantum de eadem est, ut à nobis concipi potest.

XXCII. Et hætenus diximus quid sit distinctio ex natura rei & rationalis, & quo modo rectè discernantur: nunc vtriusq; proximas species videamus.

XXCIII. Potest autem rationalis distribui in duas species: vno enim modo ratione distinguitur quippiam, quum non est occasio distinctionis in re, sicut Socrates à semetipso ratione distinguitur. Altero modo, cum occasio est in re, qua

qua ratione in calore vim exsiccantem lutum ab ea quæ humectat ceram distinguimus.

XXCIV. Hæc diuisio distinctionis rationalis eadem sit cum illa vulgata, qua diuiditur in distinctionem rationis ratiocinantis & rationis ratiocinatæ, si ita explicetur, vt eam Fr. Suarez explicat, & docet explicandam esse, siquidem diuisio distinctionis rationalis esse debeat: quanquam ita non explicatur ab ijs, quos auctores habet, vt supra patuit.

disp. 7. § 1.
p. 4.

XXCV. Obiter hoc loco notandum est, cum distinctio rationalis omnis sit in sola consideratione intellectus, esse eam præcisè in ipsis conceptibus, cumq; conceptus alij sint primi, alij secundi, non tantùm secundorum sed & primorum esse distinctionem rationalem: nam cum distinctis conceptibus percipitur vis exsiccans & humectans in calore, distinctio, vt diximus, rationalis est, & tamen isti conceptus non secundi sed primi sunt. Sin verò Socratem à semetipso distinguas, conceptus quos distinctos intellectus sibi format secundi sunt: semel enim vt subiectum & semel vt prædicatum Socratem concipit, vel alias ei notiones secundas imponit. Tantum est de distinctione rationali.

XXCVI. Distinctio ex natura rei triplex constitui potest: vel enim quæ ex natura rei distinguuntur, ita distincta sunt, vt sint plures res strictè accipiendo vocabulum rei, vel ita vt non sint plures sed vna res, & tamen ea quæ distinguuntur quiditatem rei dicant, vel deniq; ita, vt neq; sint plures res, neq; vtrumq; eorum quæ distincta sunt quiditatem dicat, sed vnum sit res vel quiditas & alterum modus intrinsecus rei vel quiditatis. Prima realis, altera formalis, tertia modalis vocabitur.

XXCVII. Esse autem aliud rem propriè loquendo & aliud quod tantum dicit quiditatem, supra rectè ostensum fuit: & vno exemplo manifestius adhuc erit. Motus est res

thesi 16. &
21.

C 3

eaq;

eaq; simplex, cum sit forma accidentalis, & tamen in motu est actio & passio, quorum vtrumq; quiditatem dicit: si enim quæretur, quid sit motus, rectè responderetur, actio, vel passio. Non igitur actio & passio sunt res strictè loquendo & ea ratione qua motus, aliàs accidens & simplex forma ex pluribus rebus esset composita: quod absurdum est. Quare quiditatem dicunt, sed res non sunt in stricta significatione.

ref. 33. 34.
s. 36.

XXCVIII. Modum quoq; intrinsicè esse aliud à re propriè dicta, & eo quod quiditatem dicit suprà probatum est: nam rectè illa omnia dicta putamus de modo intrinsicè, sed in solis creaturis eum inueniri statuimus, quæ etiam Suarezij sententia est.

XXCIX. Realis itaq; distinctio in stricta significatione est, qua distinguuntur ea quæ plures res sunt propriè loquendo, vt Petrus à Paulo, equus ab homine distinguitur. Solet aliàs describi, quod sit inter rem & rem, siue quæ sit qua quid distinguatur vt res à re distinguitur: sed illa nostra descriptio commodior & verior esse videtur.

th. 38.

X C. Verùm hîc iam quæritur, quænam sint dicendæ plures res stricta illa significatione: id enim nisi constet, constare quoq; non potest quid realiter distinctum sit. Quæ de re multi multa: Suarezius putat non posse vnâ aliquam notam inueniri. Nos quoq; ea omnia coniungenda censemus quæ Scotistæ coniungunt, quum ostendunt quæ sint res & res: non quidem quod omnes conditiones simul requiri existimemus, sed quod vna earum opus sit alibi, & alibi altera.

XCI. Quorum igitur vnum constat separari posse reuera ab altero, ita vt alterutro intereunte non intereat quoque alterum, vel vnum est causa per se alterius, vel vnum est generans & alterum genitum, vel aliàs (vt hoc addamus) vnum simpliciter est producens & alterum productum, vel deniq;

deniq; quæ in realiter distinctis, illa plures res esse censenda sunt. Et hæc est realis distinctio.

XCII. Formalem describimus quod sit qua distinguuntur ea quæ non sunt plures res, sed tamen quiditatem dicunt. Differt à reali, quod quæ hac distinguuntur non sint plures res, à modali, quod quiditates sint vel quiditatem dicant.

XCIII. Est hæc eadem cum illa formali distinctione Scoti, quæ in lata significatione ita dicitur & supra explicata est, nisi quod paullo aliter à nobis describitur, quia eâ non tantum quiditates vel formalitates inter se, sed etiam quiditatem à re distingui existimamus.

XCIV. Hac distinguitur natura generis à natura speciei, & differentia specificæ, siue vt vno verbo dicam, omnia quorum vnum ab altero essentialiter includitur, quiditates item aliæ, & quæcunq; plures res dici non possunt, & quiditatem nihilominus dicunt.

XCV. Sic animal ab homine, animalitas à rationalitate, Ens à substantia, actio à passione distinguitur: neq; enim animal & homo plures res sunt vel realiter differunt, neq; animalitas & rationalitas, neq; Ens & substantia, neq; actio & passio: & tamen omnia quiditatem dicunt, vt modalis distinctio non sit, multò minus vt ratione tantum differant.

XCVI. Non enim accedimus hîc Suarezio, qui vt tollat formalem distinctionem, (nullam enim aliam agnoscit præter rationalem quàm realem & modalẽ) adserit, animal ab homine, & similia, ratione tantum distingui: dicit enim communem illam & vniuersalem naturam à solo conceptu nostro esse: quo modo tollit omne vniuersale: si enim vniuersalia tantum à conceptu nostro sunt, reuera non sunt sed concipiuntur solùm: quod cum dicit, in absurdam Nominalium opinionem incidit.

... 7. f. 1. p. 5.
& f. 2. p. 4.

97. Postre-

XCVII. Postremò modalis distinctio est, qua distinguitur modus intrinsecus à re vel quiditate cuius mod⁹ est. Hac in rebus creatis essentia & existentia, vno materiæ & formæ à materia vel forma, gradus qualitatis à qualitate distinguitur. Cuius distinctionis ratio facilè intelligitur, si intelligatur quid modus intrinsecus sit. Diuersa autem est à reali & formali, cum res & quiditas vna & eadem sit vbi tamen modus alius atq; alius est.

XCIIIX. Et hæc sunt genera, ad quæ omnis distinctio referri potest: plura non sunt: nam si quis aliud adhuc constituere velit, fortè quo modus à modo distinguatur, id superuacuum esse facilè deprehendetur: cum enim modus quiditatem ipse non dicat, sed pertineat ad quiditatem eius cuius est modus, vt distinguuntur ea quorum modi sunt, ita modi ipsi quoq; distincti sunt. Sic existentia Socratis ab existentia Paulli realiter distincta est, quia Socrates & Paullus realiter distinguuntur: at existentia animalitatis ab existentia humanitatis in vno & eodem Paulo formaliter tantum differt.

XCIX. Hanc igitur censemus esse veram sententiam de generibus distinctionum. Neq; nos tantum hoc modo ea numeramus, sed totidem & eadem Tataretus facit, ne nouum quid adferri putetur. Breuiter autem rem totam exposuimus, cum multa iam supra explicata sint, quæ huc referri debent.

C. Reliquum nunc erat, vt propositis & confirmatis ijs quæ vera esse putamus, ostenderemus, quid & vbi ab alijs erratum esset. Sed id angustia loci nos vetat, & præcipua iam notata sunt. Vnum adhuc addimus, distinctionem inter definitionem & definitum nõ esse ex natura rei, vt Scotistæ statuunt, sed merè rationalem. Neq; enim plusquam rationalem eam esse vel illi rectè probant, vel ipse Scotus, qui in eadem opinione esse videtur. Et tantum est de distinctione.

COROLLARIUM.

In lectione Aristot. obseruandum est, quemadmodum differre τὸ λόγῳ non semper de rationali distinctione dicitur, ita etiam differre τὸ εἶναι sæpe non de reali sed de rationali vel formali intelligendum esse. Eius rei manifesta exempla sunt phys. 5. t. 46. 1. de gen. t. 41. eth. 5. t. 15. & 6. t. 72.

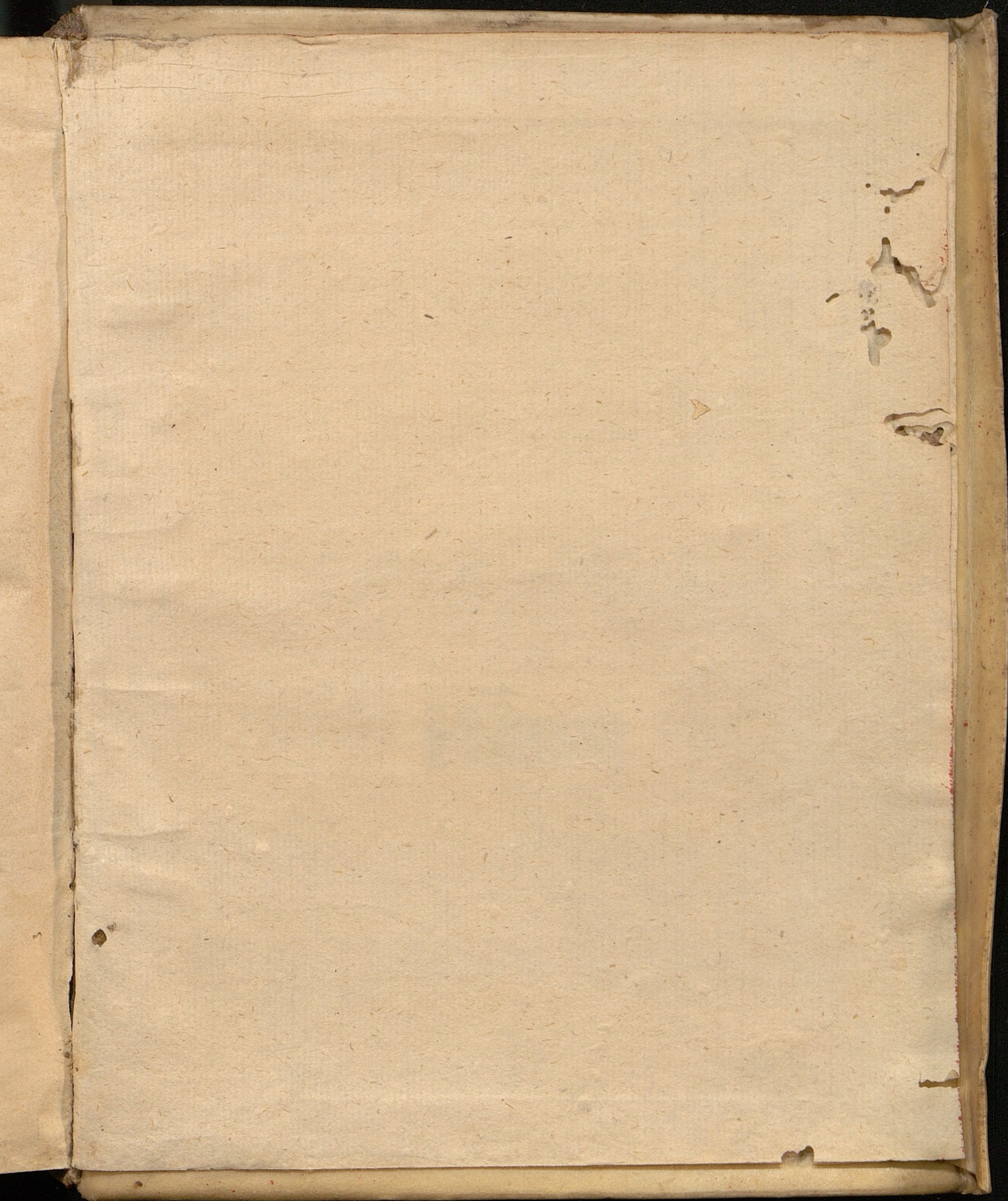
F I N I S.

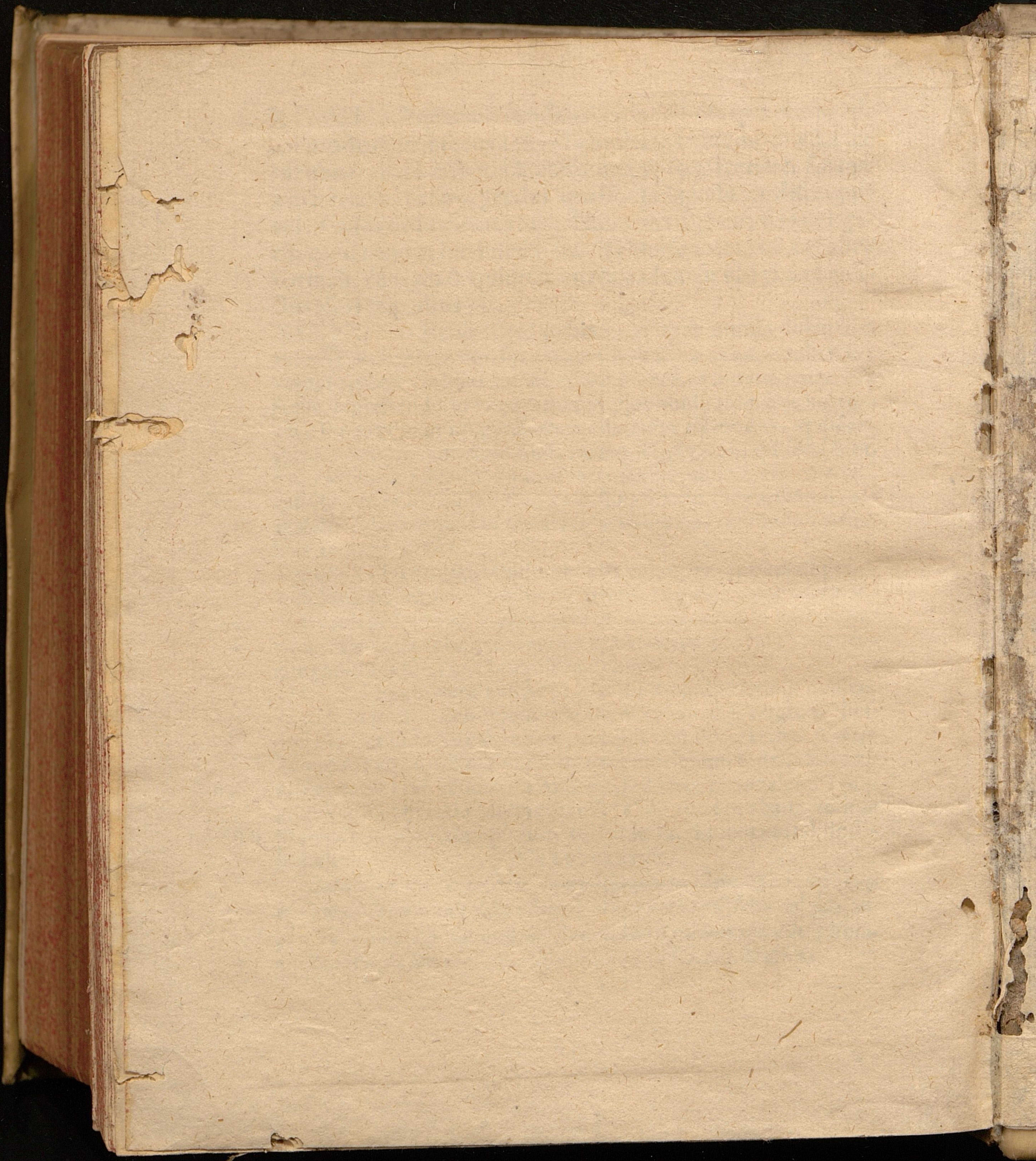
Loco cit.

th. 21.

th. 31.

1. d. 2. q. 2.

01 A 6520

ULB Halle

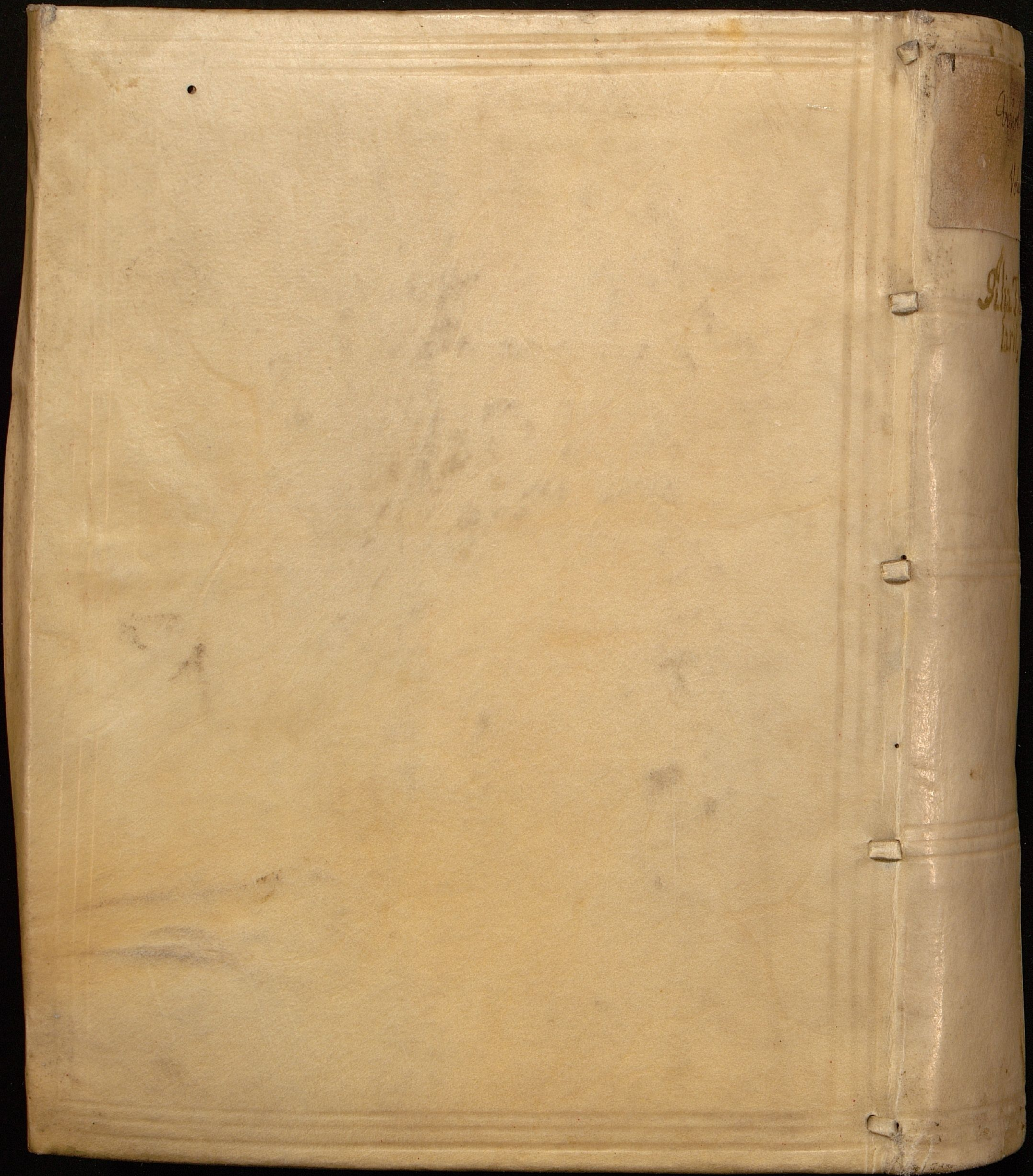
3

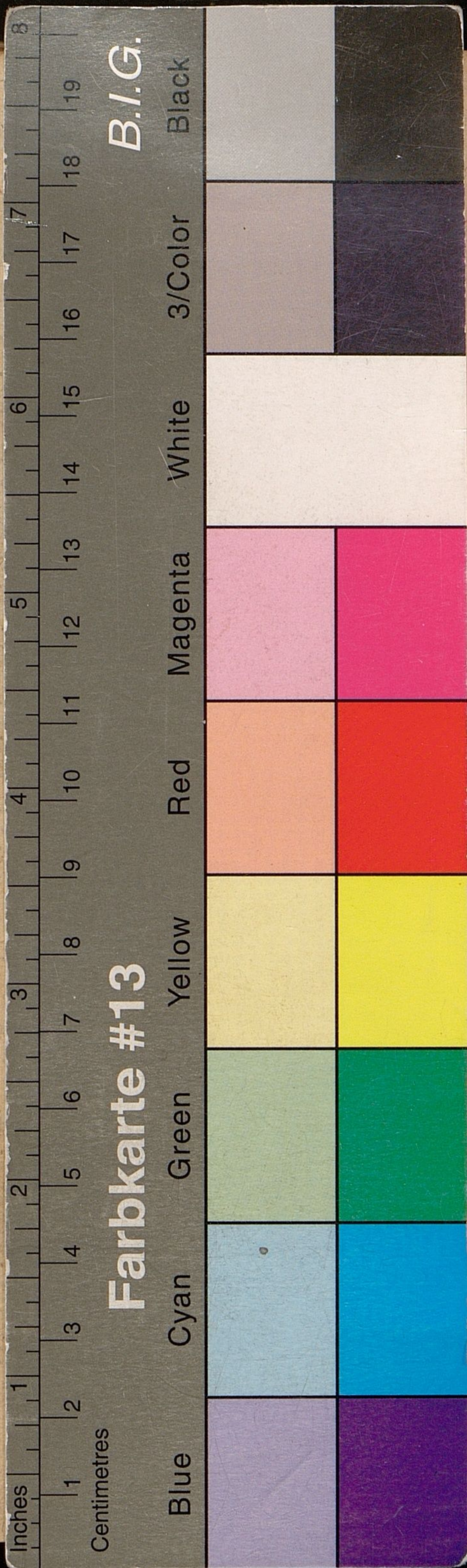
002 937 220

V. 17

24. 26
DISPUTATIO METAPHYSICA
DE
DISTINCTIONE,

QUAM
IN ILL. ACAD. IVLIA
PUBLICE EXAMINANDAM
PROPONIT
M. CONRADVS HORNEIVS
BRVNSVICENSIS,

RESPONDENTE
IACOBO TELLERO
SVECO.

HABEBITVR SYNΘΕΜΑ
IPSI KAL. APRIL.

HELMAESTADI,
excudebat IACOBVS LVCIVS,
—
clō lo c XV.